

J2

**RJEČNIK GENERACIJE ALFA:
NA PRAGU SU PUBERTETA, RAZUMIJETE LI IH UOPĆE?**

Rejdžkvitat ću te jer me brejnrotaš. Nemoj bit delulu, vidiš da vajbam, yaas!

Lingvist: Mladi neće uništiti jezik, ne brinite se, samo maštovito stvaraju svoj novi identitet

LADA NOVAK STARČEVIĆ

Nisam siguran da sam naručio japučino - kaže mi 12-godišnji sin kad god krenem pametovati ili ljepše rečeno - dijeliti savjete kako znaju samo mame. Ako se počinem čuditi tom njegovom jeziku koji ne razumijem, već sam u zoni Ohio rizza, što nikako nije dobro sudeći po tome što kaže Urban Dictionary.

"Rizz je ukratko karizma, uspjeh, kad ti ide igra. Ali kad je u paru s Ohiom, to je daleko od komplimenta."

Generaciji alfa (rođeni nakon 2012.) je Ohio nešto kao nama Tunguzija, čini mi se. U objašnjenju stoji i da je sinonim za "cringe". No, ako mislite da ste kul zato što koristite riječ cringe, ljuto se varate jer je ona davnih dana, barem prema našoj djeci, izašla iz mode. Generacija Z (rođeni između 1997. i 2012. godine) uvela ju je u upotrebu, ali sad je i njima postala izlazna. Sve je danas ubrzano pa tako i korištenje novih izraza brzo izlazi iz mode.

Trenutno najtjecajnije mreža među djecom i mladima je TikTok na kojoj oni stvaraju svoj univerzalni sleng nepoznat starijim generacijama. Oni grade svoj zajednički identitet kroz specifičan žargon, a zatim taj govor prenose u svakodnevnu komunikaciju licem u lice. Zbog velikog broja novih riječi nastao je i moderni rječnik slenga - Urban Dictionary. Zanimljivo, spomenuti "rizz" je britanski izdavač Oxford University Press proglasio lani riječju godine. Pojasnili su kako je za nju zaslužna popularnost termina koji koristi generacija Z da bi opisala nečiju sposobnost da privuče, zavede ili očara drugu osobu. "Etimološki, vjeruje se da je termin kraći oblik riječi karizma, preuzet iz središnjeg dijela riječi, što je neobičan obrazac tvorbe riječi. Ostali primjeri ovog obrasca za tvorbu riječi uključuju 'fridge' (od 'refrigerator') i 'flu' (od 'influenza'). Rizz se može koristiti i kao glagol, u izrazima poput 'rizz up', a znači privući, zvesti osobu, što ukazuje na to da zbog širenja na druge segmente govora riječ postaje sve istaknutija u jeziku", piše na internetskoj stranici Oxford University Pressa.

Ideja homogenog jezika

Generacija Z, a posebno generacija alfa sve više utječu na društvo svojim razlikama u perspektivi i životnom stilu, što je vidljivo i u jeziku. Odrasli se na to, očekivano, zgražaju.

Andel Starčević, naš lingvist s Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kaže nam da problem nije u tome što mladi koriste sleng i druge jezike, nego u tome što smo mi navikli gledati na jezik na vrlo ograničen i štetan način.

"Školski sustav i mediji, a nažalost i neki jezikoslovci, redovito promoviraju ideju da jezik treba biti homogen i da je samo standardni dijalekt 'ispravan/pravilan' način govorenja i pisanja, a svi drugi regionalni i društveni dijalekti su neke navodne devijacije i pogreške, koje se u najboljem slučaju mogu tolerirati jednom godišnje na smotrama folklor", kaže otvoreno.

Generacija Z prva je generacija koja je u potpunosti srasla s tehnologijom, pametnim telefonima i društvenim mrežama. Kao rezultat njihovih digitalnih iskustava nastali su novi oblici komunikacije. Maštovito se "igraju jezikom", a njihova tekstualna komunikacija uključuje izmišljanje novih riječi, slenga i emotikona.

Andel Starčević, lingvist s Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kaže da moderna lingvistika slavi upravo jezičnu raznolikost

"PROBLEM NIJE U TOME ŠTO MLADI KORISTE SLENG, NEGO U TOME ŠTO SMO MI NA JEZIK NAVIKLI GLEDATI NA VRLO OGRANIČEN I ŠETAN NAČIN"

Posebno je zanimljivo da jezik generacije alfa podjednako razumiju djeca u SAD-u, Španjolskoj ili Hrvatskoj i mogli bi se s tih pedesetak riječi sasvim dobro razumjeti dok komuniciraju online. Što često i rade kad umreženo igraju igrice.

"Tko uopće voli uljeze u svojoj kući" jer "tuđice slabe otpornost nacionalnog bića", pisali su zabrinuto jezikoslovci Nives Opačić i Stjepan Babić. No mogu li tuđice, uistinu, naškoditi našem nacionalnom identitetu, pitamo se.

Starčević kaže da moderna lingvistika upravo slavi jezičnu raznolikost i vidi je kao ekvivalent društvene raznolikosti. Posao jezikoslovaca po njemu nije da uvjeravaju govornike da se međusobno neće razumjeti i da "uništavaju jezik" ako čak i minimalno odstupe od standardiziranog dijalekta.

Predrasude

Takve, kako kaže, "tlapnje" redovito slušamo u medijima i iz pozicija navodnih autoriteta, o čemu su njegovi kolege i on detaljno i kritički pisali u knjizi "Jeziku je svejedno".

"Svako malo se deklamira da su dijalekti naše bogatstvo, da ih trebamo čuvati i njegovati, ali nedajbože da netko tako zaista i govori, a pogotovo da tako piše. Također, smatra se da je pisani jezik bolji od govorenog, da je formalni stil bolji od neformalnog, da svi stalno trebaju govoriti i pisati na potpuno jednak način jer da se inače nećemo razumjeti, da će nastati potpuni komunikacijski kaos i slično, a što je sve u

RJEČNIK ALFA GENERACIJE

NPC (Non-player character) – osoba koja ne razmišlja svojom glavom
Ohio rizz – loša karizma
Mewing – položaj željusti, izbjegavanje daljnje rasprave
Yapping – kad netko previše priča
Gyat – seksi, privlačan
Goat (Greatest Of All Time) – najbolji
Skibidi toilet – zao, loš
Grmw (Get ready with me) – objava u kojoj se osoba šminka ili odijeva
Skuhan sam (I'm cooked) – u nevolji sam
Sus – sumnjiv
Brat summer – prihvaćanje svojih mana tako da se prigrli kaos
Mogged – kad netko izdominira
Glazing – pretjerano hvaljenje
Sigma – popularna, uspješna, neovisna osoba
Delulu – obožavatelj koji vjeruje da će biti u vezi sa svojim idolom
DIVA – osoba sa stavom koja mora dobiti ono što želi
Brainrott – netko tko previše vremena provodi na internetu
Aura/aura points – mjera koliko je netko cijenjen
Looksmaxxing – tehnike samonjege namijenjene poboljšanju fizičkog izgleda
Rejdžkvitanje – ljutito napustiti aktivnost
Preppy – djevojka s "preppy aesthetic" stilom, jako zainteresirana za njegu kože, koja koristi skupu kozmetiku
Vibe – biti smiren, uživati u trenutku
Slay – razvalio je (pozitivno)
Flex – otvoreno pokazivanje moći/uspjeha
Drip – kad je netko moderan i u skladu s trendovima
Yaas – snažno odobravanje

znanosti o jeziku prepoznato kao skup predrasuda i kontradikcija koje se zajednički nazivaju ideologijom standardnog jezika. U lingvistici se zna da je jezik redovito heterogen, odnosno da razni ljudi i društvene skupine koriste jezik na različite načine, a i svaka pojedina osoba ima barem nekoliko stilova u svome repertoaru. Ta raznolikost nije kaotična, ka-

JEZIK NASTAO NA TIKTOKU

Svoj univerzalni sleng nepoznat starijima generacija alfa stvara na TikToku

se često prikazuje, nego uredno, strukturirana jer govornici sami nadziru svoju jezičnu prologiju i prilagođavaju se situaciji u kojoj se nalaze", govori on i dodaje da na našu jezičnu proizvodnju postoje barem dvije vrste pritiska.

Odvajanje od roditelja

"S jedne strane, institucije, obrazovni sustav i razni mediji od nas implicitno ili eksplicitno traže da prihvatimo i koristimo obrasce formalnog standardnog dijalekta i da je jedino to navodno pravi hrvatski jezik. S druge strane, naša obitelj, prijatelji i bliza okolina od nas očekuju nešto drugo, a to je da govorimo nestandardnim i neformalnim dijalektom jer se samo takav govor doživljava kao autentičan, spontan i iskren. Upravo između te dvije vrste pritiska dolazi do stalnog

odvajanja." **Biti friend i biti prijatelj nije ista vrsta odnosa, prijatelj je netko puno bliži. Glagol 'downloadati' izgleda kao da znači isto što i preuzeti, ali koristi se samo za preuzimanje digitalnog sadržaja, neformalniji je i kao takav u upotrebi stvara drukčiju izvanjezičnu situaciju i atmosferu nego preuzimati."**

jezičnog konflikta i napetosti koja se zatim manifestira u povremenoj jezičnoj nesigurnosti, kada se pitamo je li naš jezik u konkretnoj situaciji dovoljno formalan/neformalan/precizan/opušten/autentičan/stručan/razumljiv i slično. To je neizbježno jer je s obzirom na veliku raznovrsnost situacija u kojima se svaki dan nalazimo potpuno nemoguće unaprijed dati neki jedinstveni recept po kojem bismo se u njima trebali ponašati, što uključuje i jezičnu proizvodnju. Zbog toga će se također uvijek naći netko drugi kome ćemo biti previše ukoceni ili previše opušteni ili nešto treće, ta vrsta nesuglasica je očekivana i vječna", govori Starčević.

Što se tiče jezika mladih, oni redovito osjećaju potrebu da se odvoje od roditelja i jako im je važno mišljenje vršnjaka, što se onda pokazuje na različite načine.

"Na jezičnoj razini to znači da mladi redovito i nužno koriste neke druge, nove oblike kako bi izrazili ili stvorili novi vrstni identitet, kojemu će neki ljudi pripadati, a još je važnije da mu drugi neće pripadati", naglašava.

U konstruiranju identiteta pojedine društvene grupe ključna je element i to da je često poželjno da druge skupine ne razumiju naše izraze jer je upravo razumijevanje unutar grupe uz ograničavanje pristupa grupi ono čime grupa postiže osjećaj zajedništva, kohezije i potpore za svakog pojedinca u njoj.

Osjećaj isključenosti

"To je oduvijek tako, ali starijima to zna smetati jer se osjećaju isključeno, kao da više ne drže korak s vremenom, da su dosadni i irelevantni, a takve poglede znaju potencirati i razne kompanije putem medija kada u mladima vide potencijalne klijente za prodaju svojih proizvoda i usluga", smatra naš lingvist.

Mladi su danas umreženi s brojnim vršnjacima diljem svijeta, s njima dijele interese i komuniciraju na engleskom. Ne treba se dakle čuditi da s preuzimanjem sadržaja komunikacije dolazi i do djelomičnog ili potpunog preuzimanja koda na kojem se ta komunikacija odvija.

"Neki od novih izraza u njihovoj će se generaciji zadržati, kod nekog više, kod nekog manje, ali nema mjesta strahu da će zbog toga komunikacija biti ugrožena. Tko želi da ga se razumije, uvijek će se potruditi i objasniti izraze koje primatelji poruke ne razumiju, a uvijek će biti i situacija u kojima ljudi namjerno ne žele da ih se razumije (npr. da se ograniči pristup grupi ili informacijama, da se ispadne stručniji, obrazovaniji, moderniji, posebniji itd.)."

Ako pogledamo engleske posuđenice i njihove hrvatske ekvivalente, vidimo da se redovito ne radi o potpunim sinonimima nego se one svojim značenjem i učinkom razlikuju, objašnjava Starčević.

"Biti friend i biti prijatelj nije ista vrsta odnosa, prijatelj je netko puno bliži. Glagol 'downloadati' izgleda kao da znači isto što i preuzeti, ali koristi se samo za preuzimanje digitalnog sadržaja, neformalniji je i kao takav u upotrebi stvara drukčiju izvanjezičnu situaciju i atmosferu nego preuzimati."

Neke nove posuđenice teško je i prevesti osim opisno, što samo potvrđuje da su pravi potpuni sinonimi vrlo rijetki. Mi vam donosimo riječi koje najčešće koriste djeca, čisto radi boljeg generacijskog razumijevanja. □